est refectionis: non Sacramentum religionis; nisi, quòd benedicimus, gratiâsque agimus Domino in omni ejus munere non solùm spiritali, verùm etiam corporali.

XL. IDEM AMBROSIUS in lib. de iis, qui Mysteriis initiantur, *c.* 9. [fortè c. an. 384. *Mediolani.*]

Quod ante benedictionem panis & vinum est, post benedictionem est corpus & sanguis Christi.

[1] Inf. *edd. reverà. Sent. 4. dist. 10. Alg. l. 1. c. 9. Ivo, p. 2. c. 7. Pann. l. 1. c. 124.*

[m] *al.* consecrationem.

[n] Habetur apud Lanfrancum *ex Aug. in l. de catechiz. Rudib.*

[o] Cassiod. in *Ps.* 109. *Sent. qui ibidem. Alg. l. 1. c. 7. & 10. Ivo, p. 2. c. 9. Ansel. l. 1. c. 125.*

[p] pendimus. *vera lectio.*

[q] pendebamus. *vera lectio.*

ANte benedictionem [1] verborum Cælestium alia species nominatur: post benedictionem [m] corpus significatur. *Item ibidem.* §. 1. In illo Sacramento Christus est. *Item lib. 4. de Sacramentis c. 5.* §. 2. Qui manducaverit hoc corpus, fiet ei remissio peccatorum.

XLI. *Item* AUGUSTINUS in lib. sententiarum Prosperi [n]. [imò Lanfrancus an. 1059. *in Anglia.*]

Sub specie panis & vini invisibilem Christi carnem & sanguinem honoramus.

NOs autem [o] in specie panis & vini, quam videmus, res invisibiles, id est, Christi carnem, & sanguinem honoramus: nec similiter comprehendimus [p] has duas species, ex quibus consecratur Dominicum corpus, quemadmodum ante consecrationem comprehendebamus [q]: cum fideliter fateamur ante consecrationem esse panem, & vinum *a*, quod natura formavit; post consecrationem verò Christi carnem & sanguinem, quod benedictio consecravit.

¶ CORR. ROM. *a Et vinum.*] Apud Lanfrancum, dum verba Augustini in libro de catechizandis Rudibus ab Adversario sibi objecta interpretatur, sic legitur, *esse panem vinumque, id est, eas res, quas natura formavit: inter sacrandum verò converti in Christi carnem & sanguinem; quas utrasque vos benedictio consecravit.* Ivo autem habet ferè ut Gratianus.

XLII. [r. an. 1059. *Romæ.*]

Confessio [r] *Berengarii.*

EGo Berengarius [t] indignus sancti Mauritii Andegavensis Ecclesiæ Diaconus [15], cognoscens veram, Catholicam, & Apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipuè eam, de qua hactenus infamatus fum: quæ astruere conatur panem & vinum, quæ in altari ponuntur, post [16] consecrationem solummodo Sacramentum, & non [17] verum corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse; nec posse sensualiter, nisi in solo Sacramento manibus Sacerdotum tractari, vel [18] frangi, aut fidelium dentibus atteri. Consentio autem sanctæ Romanæ, & Apostolicæ Sedi: & ore, & corde profiteor de Sacramentis Dominicæ mensæ eamdem fidem me tenere, quam Dominus, & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc sancta Synodus autoritate Evangelica, & Apostolica tenendam tradidit, mihique firmavit [u]: scilicet panem, & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem non solùm Sacramentum, sed etiam verum corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, & sensualiter non solùm Sacramento [x], sed [19] in veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri; jurans per sanctam, & homousion Trinitatem, & per hæc sacrosancta Christi Evangelia. Eos verò, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus, & Sectatoribus suis æterno anathemate dignos esse pronuntio [20]. Quòd si ergo ipse aliquando contra hæc aliquid sentire, aut prædicare præsumpsero; subjaceam Canonum severitati. Lecto, & perlecto spontè subscripsi. §. 1. Hanc confessionem [y] fidei de corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi [21] à Berengario Romæ coram CXIII. Episcopis factam misit Papa Nicolaus per urbes Italiæ, Germaniæ, Galliæ [22], & ad quæcumque loca fama pravitatis ejus pervenire ante potuit: ut Ecclesiæ, quæ priùs doluerant de adverso, atque perverso *a*; postea gauderent de reverso, atque converso.

¶ CORR. ROM.] In Regesto Gregorii VII. *lib.* 3. & 6. in Synodo, an. Dom. 1079. habetur alia ejusdem Berengarii abjuratio. Cui repetitioni quid causam dederit, exponitur in scholiis Conciliorum, quæ Coloniæ quatuor tomis sunt impressa.

a Perverso.] Ita etiam Ivo. Lanfrancus habet, *adverso.*

¶ PITH. [15] *Diaconus.*] V. C. *Decanus.*

[16] *Post.*] al. *per.*

[17] *Et non.*] V. C. *nec.*

[18] *Vel.*] V. C. *&.*

[19] *Sed.*] V. C. *sed &.*

[20] *Pronuntio.*] V. C. *prænuntio.*

[21] *Nostri J. C.*] Absunt à V. C.

[22] *Germaniæ, Galliæ.*] V. C. *Galliæ, Germaniæ.*

XLIII. *Item* AMBROSIUS in libro de Officiis [z]. [an. 384. *Mediolani.*]

Quare elementorum species reserventur, cùm verè sit corpus Christi & sanguis.

FOrtè dicas [a], quomodo vera caro, quomodo verus sanguis; qui similitudinem non video *a* carnis, non video sanguinis veritatem? Primò omnium dixi tibi de sermone Christi, qui operatur, ut possit mutare, & convertere genera, & instituta Naturæ. Deinde, ubi non tulerunt sermonem Christi, Discipuli ejus, sed audientes, quòd carnem suam daret manducare, & sanguinem suum bibendum, recedebant; solus autem Petrus dixit [b]: *Verba vitæ æternæ habes: & ego à te quò recedam?* Ne igitur plures hoc dicerent, & veluti quidam esset horror cruoris, sed maneret gratia Redemptoris [c]; ideò in similitudine quidem accipis Sacramentum, sed veræ naturæ gratiam, virtutémque consequeris [d]: *Ego sum*, inquit, *panis vivus, qui de Cælo descendi.*

¶ CORR. ROM. *a Non video.*] Eodem ferè modo est apud Ivonem. In originali autem, nec multò secùs apud Lanfrancum, hic locus sic habet: *Fortè dicas: quomodo vera? qui similitudinem video, non video sanguinis veritatem?*

XLIV. *Item* AUGUSTINUS in expositione *Psal.* 54. [fortè c. an. 410. *in Africa.*]

Non carnaliter, sed spiritualiter Christi corpus, & sanguinem debemus accipere.

PRima quidem [e], *inquit*, hæresis in Discipulis Christi, velut à duritia ejus sermonis facta est. Cùm enim diceret [f]: *Nisi quis manducaverit carnem meam, & biberit sanguinem meum; non habebit vitam æternam.* Illi non intelligentes dixerunt ad invicem: *Durus est hic sermo; quis potest eum audire?* dicentes, quia durus est hic sermo, separaverunt se ab illo: remansit cum duodecim. Discedentibus [g] illis instruxit eos, qui remanserunt. Spiritus est, inquit, qui vivificat: caro nihil prodest: verba, quæ locutus sum ad vos, spiritus & vita sunt. Intellexistis spiritaliter? spiritus, & vita sunt. Intellexistis [h] carnaliter? etiam sic illa spiritus, & vita sunt: sed tibi non sunt spiritus & vita, qui spiritaliter non intelligis. Spiritaliter intelligite, quæ locutus sum. Non hoc corpus, quod videtis, manducaturi estis, & bibituri illum sanguinem, quem fusuri sunt, qui me crucifigent. Sacramentum [i] aliquod vobis commendavi: spiritaliter intellectum vivificabit vos. Caro autem non prodest quidquam: sed quomodo illi intellexerunt. Carnem quippe sic intellexerunt; quomodo in cadavere venditur *a*, aut in macello dilaniatur. [Sciens autem Jesus, ait: hoc vos scandalizat, quia dixi, do vobis carnem meam manducare, & sanguinem meum bibere? Si ergo videritis filium hominis ascendentem, ubi priùs erat?] Quid est hoc? Hinc solvit, quod illos moverat: hinc aperit, unde fuerant scandalizati: hinc planè, si intelligerent. Illi enim putabant eum erogaturum corpus suum. Ille autem dixit se ascensurum in Cælum, utique integrum. Cùm videritis filium hominis ascendentem, ubi erat priùs; certè vel tunc videbitis, quia non eo modo, quo putatis, erogat corpus suum: vel tunc intelligetis, quia gratia ejus non consumitur morsibus. *Item tractatu* 30. *in Joannem.* §. 1. Donec seculum finiatur, fursùm est Dominus: sed tamen hic etiam nobiscum est veritas Dominus. Corpus enim Domini, in quo resurrexit, uno loco esse oportet: veritas autem ejus ubique diffusa est.

¶ CORR. ROM. *a In cadavere venditur.*] Ita etiam Algerus, & Ivo: apud quem totum hoc Caput eodem modo, atque apud Gratianum habetur, scilicet hinc inde collectum: verbis interdum transpositis, in summam redactis, mutatis. Beatus autem Augustinus, & Lanfrancus hoc loco sic habent, *quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur.*

XLV. *Item* AUGUSTINUS in Epistola ad Irenæum. [fortè c. an. 410. *ibid.*]

Quomodo Christi corpus, quod in cruce pependit, accipitur, & quomodo non.

NOn hoc corpus [k], quod videtis, manducaturi estis, & bibituri illum sanguinem, quem fusuri sunt illi, qui me crucifigent: ipsum quidem, & non ipsum: ipsum invisibiliter, & non ipsum visibiliter. Unde & subditur, etsi necesse est, illud visibiliter celebrari, necesse est tamen illud invisibiliter intelligi.

¶ CORR. ROM.] Eodem modo & bis citat, & ferè etiam refert Algerus, id est, ex Augustino ad Irenæum. Ivo *par.* 2. *c.* 9. refert eodem modo: sed citat ex homilia *in Ps.* 98. (sic enim corrigendum est mendum ex *c.* 8.) ex qua etiam Beda affert propria verba *ad* 11. *c. primæ ad Corinthios.* Quæ Lanfrancus, quoniam à Berengario Catholicis objiciebantur, plenius explicat, quàm in hoc Capite fiat; potissimùm, ubi incipit exponere fidem sanctæ Ecclesiæ. Hoc idem ferè habetur in Epistola Ivonis Episcopi Carnotensis ad Haymericum, eadem B. Augustini verba *in Ps.* 95. interpretantis: quæ Epistola habetur impressa apud Joannem Garetium, & alibi.

XLVI. *Item* AUGUSTINUS in Sermone de verbis Evangelii [l]. [fortè c. an. 410. *ibid.*]

Quid sit corpus Christi manducare, & sanguinem ejus bibere.

QUid est Christum [m] manducare? non hoc solum est, in Sacramento corpus ejus accipere. Multi enim indignè accipiunt, de quibus ait Apostolus [n]: *Qui manducat panem, & bibit calicem Domini indigne; judicium sibi manducat, & bibit.* Sed quomodo manducandus est Christus? Quomodo ipse dicit [o]: *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Si itaque *a* in me manet, & ego in illo; tunc manducat, tunc bibit.

[1] Inf. *eàd. reverè. Sent. 4. dist. 10. Alg. l. 1. c. 9. Ivo, p. 2. c. 7. Pann. l. 1. c. 126.*

[m] *al.* formavit.

[n] *al.* in Sacramento.

[o] Lanfrancus, & Ivo *ibid.*

[z] *L. 6. de Sacram. c. 1. &* ex eo Lanfrancus, & Ivo, *sed paulò aliter.*

[a] Lanfrancus, *ibid.* Ivo, *p. 2. c. 7.* Pann. *l. 1. c. 127.*

[b] *Joan. 6.*

[c] *al.* redemptionis.

[d] *Joan. 6.*

[e] Lanfrancus *ibid.* Alger. *l. 1. c. 11. & 21.* Ivo, *p. 2. c. 8.* Pann. *l. 1. c. 133. Sent. 4. dist. 10.*

[f] *Joan. 6.*

[g] *Tract. 27. in Joan. & in Ps. 98.*

[h] *In Ps. 54.*

[i] *Tract. 27. in Joan.*

[k] Sup. *edd. prima.* Beda 1. *Cor.* 11. Lanfrancus *ibid.* Alger. *l. 1. c. 9. & 11.* Guitmundus *l. 2. Sent. 4. dist. 10.* Ivo, *p. 2. c. 8. & 9.* Pann. *l. 1. c. 134.*

[l] Beda 1. *Cor.* 11.

[m] *Sent. 4. dist. 9.* Ivo, *p. 2. c. 8.* Pann. *l. 1. c. 135.*

[n] 1. *Cor.* 11.

[o] *Joan. 6.*

Qui autem non in me manet, nec ego in illo; & si accipit Sacramentum, acquirit magnum tormentum.

¶ CORR. ROM. *a Si itaque.*] Locupletatus est hic locus ex Beda, Magistro, & Ivone.

XLVII. *Item* AUGUSTINUS. [c. an. 412. *ibid.*]

Credere in Christum est manducare, & bibere Christum.

[p] Inf. *eàd. credere. Alg. l. 1. c. 8. Ivo, p. 2. c. 4. Pann. l. 1. c. 137.*

UT quid paras [p] dentes, & ventrem? Crede, & manducasti. Credere enim in eum, hoc est panem vivum *a* manducare. Qui credit in eum, manducat eum: invisibiliter saginatur, quia & invisibiliter renascitur.

¶ CORR. ROM.] Citabatur ex libro de Pœnitentiæ remedio, & apud Algerum ex 2. l. de Pœnitentia. Videtur autem confectum ex duobus B. Augustini locis, in tractatu 25. & tract. 26. in Joannem: ex qua expositione citat Ivo, sed conjuncta cum iis, quæ attulerat ex libro de Pœnitentiæ remedio.

a Panem vivum.] In vulgatis legebatur, *panem & vinum.* Restituta est lectio ex plerisque vetustis, originali, & Ivone: quemadmodum & infrà *edd. c. credere.* Nonnulla præterea hic addita, quæ apud Ivonem quoque sunt.

XLVIII. *Item* AUGUSTINUS [23] in libro sententiarum Prosperi. [imò Lanfrancus contra Berengarium, [an. 1059. *in Anglia.*]

Sacramentum, & res Sacramenti sacrificium Ecclesiæ conficiunt.

[q] Lanfrancus *ibid. Alg. l. 1. c. 5. & 11. Sent. 4. dist. 10. Ivo, p. 2. c. 9. Pann. l. 1. c. 138.*

HOc est, quod [q] dicimus: hoc modis omnibus approbare contendimus; sacrificium scilicet Ecclesiæ duobus constare, duobus visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri Jesu Christi carne & sanguine; Sacramento, & re Sacramenti, id est, corpore Christi, sicut Christi persona constat, & conficitur Deo, & homine: cum ipse Christus verus sit Deus, & verus homo: quia omnis res illarum rerum naturam, & veritatem in se continet, ex quibus conficitur. Conficitur autem sacrificium Ecclesiæ Sacramento, & re Sacramenti, id est, corpore Christi. Est igitur Sacramentum, & res Sacramenti, id est, corpus Christi. *Item.* §. 1. Caro ejus [r] est, quam formâ panis opertam in Sacramento accipimus; & sanguis ejus, quem sub vini specie, & sapore potamus. Caro videlicet carnis, & sanguis Sacramentum est sanguinis: carne & sanguine, utroque invisibili, intelligibili, spirituali significatur visibile Domini nostri Jesu Christi corpus [s], palpabile, plenum gratiâ omnium virtutum, & Divina majestate. *Item.* §. 2. Sicut ergo [t] Cælestis panis, qui verè [u] Christi caro est, suo modo [24] vocatur corpus Christi, cùm reverà sit Sacramentum corporis Christi, illius videlicet, quod visibile, palpabile, mortale, in cruce est suspensum, vocatúrque ipsa immolatio carnis, quæ Sacerdotis manibus fit, Christi passio, mors, crucifixio, non rei veritate, sed significante mysterio; sic Sacramentum fidei, quod Baptismus intelligitur, fides est.

[r] Lanf. *paulò superiùs.*

[s] *al.* Redemptoris corpus.

[t] Lanf. *ibid.* Aug. *Epist. 23. ad Bonifacium.*

[u] *al.* quæ vera.

¶ CORR. ROM.] Hæc eadem habentur apud Lanfrancum (ex quo citat Ivo) & apud Algerum (qui itidem ac Gratianus ex libro sententiarum Prosperi) non tamen eodem ordine collocata. Ex quibus quidem Autoribus nonnulla sunt emendata.

¶ PITH. [23] *Augustinus.*] Serm. ad Infantes seu Neophytos.

[24] *Suo modo.*] *quodammodo.* Sic in *Psal.* 23. Gregor. *in Homil. Ascensionis.*

XLIX. HIERONYMUS in Epistolam ad Ephesios, *ad c.* 1 [x]. [an. 386. *in Palæstina.*]

Quot modis caro Christi intelligatur.

[x] Ibid. Glos. ord.

[y] Alg. *l. 1. c. 17. Sent. 4. dist. 8. Ivo, p. 2. c. 5. Pann. l. 1. c. 139.*

[z] *Joan. 6.*

DUpliciter [y] intelligitur caro Christi & sanguis: vel spiritalis illa atque Divina, de qua ipse ait [z]: *caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* &: *nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam æternam:* vel caro, quæ crucifixa est, & sanguis, qui militis effusus est lanceâ.

L. *Item* AMBROSIUS ad *c.* 11. primæ ad Corinthios [a]. [imò Hilarius Diaconus c. an. 384.]

De eodem.

[a] Ibid. Glossa ord.

[b] Alg. *l. 1. c. 19. Ivo, p. 2. c. 7. Pann. l. 1. c. 142.*

QUia morte [b] Domini liberati sumus, hujus rei memores in edendo, & potando carnem & sanguinem, quæ pro nobis oblata sunt, significamus.

¶ CORR. ROM.] Citabatur ex Augustino in libro de Trinitate ad Corinthios. Algerus etiam citat ex Augustino de Trinitate. Sed aliquot vetusta Gratiani exemplaria habent, *Ambrosius*: cujus verè est, & ipsum citat Ivo, quamvis statim, postquam citarat librum de Trinitate.

LI. *Item* AUGUSTINUS in Psalmum vigesimum primum [c]. [c. an. 410. *in Africa.*]

Quomodo Christus sit immolatus semel, & quomodo quotidie immoletur.

[c] In præfatione 2. expositionis.

[d] *Sent. 4. dist. 12. Ivo, p. 2. c. 8. Pann. l. 1. c. 143.*

[e] 1. *Pet.* 3.

[f] *al.* fide.

[g] *Rom. 6.*

[h] oblificamur. *orig.*

[i] *al.* moneri.

SEmel [d] Christus mortuus est [e], justus pro injustis: & scimus, & certum habemus, & spe [f] immobili retinemus, quia Christus [g] resurgens à mortuis jam non moritur, & mors illi ultrà non dominabitur. Verba ista Apostoli sunt: tamen, ne oblivisceremini [h], quod factum est semel, in memoria nostra omni anno fit. Quoties Pascha celebratur, numquid toties Christus moritur? sed tamen anniversaria recordatio quasi repræsentat quod olim factum est: & sic nos facit moveri [i], tamquam videamus in cruce pendentem Dominum, non tamen irridentes, sed credentes.

LII. *Item* IN LIBRO sententiarum Prosperi. [imò Lanfrancus contra Berengarium an. 1059. *in Anglia.*]

[k] Beda in Qu. [15]. Lanf. *ibidem.* Alg. *l. 1. c. 16. & 18. Sent. 4. dist. 12. Ivo, p. 2. c. 9. & 4. Pann. l. 1. c. 144.*

SEmel [k] immolatus est Christus in semetipso, & tamen quotidie immolatur in Sacramento. Quod ita intelligendum est: quia in manifestatione sui corporis, in distinctione membrorum omnium verus Deus, & verus homo semel tantùm in cruce pependit, offerens seipsum patri hostiam vivam, passibilem, mortalem, vivorum & mortuorum redemptionis efficacem; eorum scilicet, quos Divini consilii altitudo redimendos judicavit, præscivit, prædestinavit, vocavit modis atque temporibus, quibus id fieri congruebat *a*.

¶ CORR. ROM.] Et hoc Ivo ex Lanfranco citat, verba B. Augustini & referente & exponente: quod facit etiam Algerus *l. 1. c. 16. & 18.* Verba autem B. Augustini in Epistola ad Bonifacium, quam Algerus etiam citat, sunt hæc: *Nonne semel immolatus est Christus in seipso? & tamen in Sacramento non solùm per omnes Paschæ solennitates, sed omni die populis immolatur.*

a Congruebat.] Apud Lanfrancum hæc sequuntur, quæ respondent alteri membro propositionis B. Augustini: *In Sacramento tamen, quod in hujus rei memoriam frequentat Ecclesia, caro Domini quotidie immolatur, dividitur, comeditur, & sanguis ejus de calice, fidelium ore potatur.*

LIII. *Item* AMBROSIUS in Epistolam ad Hebræos, *c.* 10 [l]. [imò Hilarius Diaconus c. an. 384.]

[l] Chrysostomus *in eamd. Epist. hom. 17.*

Hostia, quæ semel oblata est, in recordationem suæ mortis quotidie offertur.

[m] Alg. *l. 1. c. 15. Sent. 4. dist. 12. Ivo, p. 2. c. 6. Pann. l. 1. c. 145.*

[n] al. exemplar.

IN Christo [m] semel oblata est hostia ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos? nonne per singulos dies offerimus? offerimus quidem: sed ad recordationem mortis ejus: & una est hostia, non multæ. Quomodo una, & non multæ? quia semel oblatus est Christus. Hoc autem Sacrificium exemplum [n] est illius: idipsum & semper *a* idipsum. Proinde unum est hoc sacrificium: alioquin, quoniam in multis locis offertur, multi sunt Christi? nequaquam: sed unus ubique est Christus, & hic plenus existens, & illic plenus. Sicut enim *β* quod ubique offertur, unum est corpus, & non multa corpora: ita & unum sacrificium. Pontifex autem ille est, qui hostiam obtulit, nos mundantem. Ipsam verò offerimus etiam nunc, quæ tunc oblata consumi non potest. Quod nos facimus, in commemorationem fit ejus, quod factum est. *Hoc enim facite*, ait [o], *in meam commemorationem.*

[o] *Luc.* 22.

¶ CORR. ROM. *a Et semper.*] Apud B. Ambrosium, & B. Joannem Chrysostomum hæc adduntur, *offerimus, nec nunc quidem alium Agnum, cras alium, sed semper eumdem ipsum:* quæ Græcè in optimo exemplari manuscripto (nam in Veronensi desiderantur) sic habent, *ὃ νῦν μὲν ἕτερον πρόβατον, αὔριον δὲ ἕτερον, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ αὐτό.*

β Sicut enim.] In excusis B. Ambrosii nomine Commentariis legitur, *sicut enim, qui ubique offert.* Sed non est visa mutanda Algeri, Ivonis, & Gratiani lectio. Græcè est, *ὥσπερ ὢν πολλαχοῦ προσφερόμενος ἓν σῶμα ἐστι.* Nonnulla verò alia sunt emendata.

LIV. *Item* AUGUSTINUS in libro Responsionum ad Januarium, *c.* 6 P. [an. 400. *in Africa.*]

[p] *Epist. 118.*

Sacramentum corporis Christi, non nisi jejuni debemus accipere.

[q] Beda 1. *Cor.* 11. *Part. 18.*

LIquidò [q] apparet, quando primò acceperunt Discipuli corpus & sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos. Numquid tamen propterea calumniandum est universæ Ecclesiæ, quòd à jejunis semper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani priùs Dominicum corpus intraret, quàm ceteri cibi. Nam ideò per universum Orbem mos iste servatur. Neque enim quia post cibos dedit Dominus, propterea pransi, aut cœnati fratres ad illud Sacramentum accipiendum convenire debent, aut, sicut faciebant, quos Apostolus [t] arguit, & emendat, mensis suis ista miscere. Namque Salvator, quò vehementiùs commendaret mysterii illius altitudinem; ultimum hoc voluit infigere cordibus, & memoriæ Discipulorum, à quibus ad passionem digressurus erat: & ideò non præcepit, quo deinceps ordine sumeretur: ut Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, ut post alios cibos semper acciperetur; credo, quòd eum morem nemo mutasset [u]. Cùm verò ait Apostolus [x] de

[r] Ivo, *p. 2. c. 112. Pann. l. 1. c. 146.*

[s] Alg. *l. 2. c. 1.*

[t] *al.* exteri.

[u] 1. *Cor.* 11.

[x] 1. *Cor.* 11.